

9 Stödåtgärder

I kapitel 9 redovisas direktstöden till det svenska jordbruket inom ramen för EU:s jordbrukspolitik. Redovisningen omfattar även direktstöden till rennäringen samt till företag verksamma inom förädling och avsättning av jordbruksprodukter. En beskrivning av den svenska jordbrukspolitiken under åren närmast före Sveriges inträde i EU lämnas i Jordbruksstatistisk Årsbok 2000.

Utöver direktstöd förekommer exempelvis exportbidrag och stöd till lagring av jordbruksprodukter. Dessa stöd omfattas inte av redovisningen.

Uppdatering av detta kapitel kommer att ske under hösten 2017.

EU:s jordbrukspolitik

Det svenska EU-medlemskapet från den 1 januari 1995 innebar att de svenska jordbruksstöden ersattes av EU:s stödsystem. En beskrivning av huvuddragen i EU:s jordbrukspolitik och de olika stöden görs i det följande. EU:s gemensamma jordbrukspolitik (Common Agricultural Policy, CAP) innebär att handeln med jordbruksprodukter är fri inom unionen.

Målen för EU:s gemensamma jordbrukspolitik är att

- öka produktiviteten i jordbruket
- ge jordbrukarna en skäligen levnadsstandard
- stabilisera marknaderna
- trygga livsmedelsförsörjningen
- ge konsumenterna livsmedel till rimliga priser.

För att nå dessa mål används främst olika marknadsregleringar, men i EU:s jordbrukspolitik ingår även struktur- och regionalpolitiska åtgärder. På senare år har EU också fattat beslut om åtgärder för att minska jordbrukets belastning på miljön.

Den 1 januari 2005 införde Sverige ett nytt jordbrukarstöd – gårdsstödet. Gårdsstödet är inte kopplat till jordbrukarens produktion utan är i stort sett oberoende av vad och hur mycket jordbrukaren producerar. Gårdsstödet ersätter flera stöd, bland annat arealersättningen och de flesta tidigare djurbidragen.

Jordbrukaren måste ha stödrätter för att få gårdsstödet.

Stödrätterna motsvarade det antal hektar jordbruksmark (åkermark och betesmark) som jordbrukaren brukade och redovisade 2005.

En stödrätt kan bestå av två delar, ett grundbelopp och ett tilläggsbelopp. Ett grundbelopp ingår i de flesta stödrätter. För betesmark är grundbeloppet per hektar lika i hela Sverige. För åkermark varierar grundbeloppet per hektar beroende på var i landet jordbrukaren har sin jordbruksmark.

Marknadsregleringarna finansieras helt av EU:s budget medan strukturstöden, de regionala stöden och miljöstöden medfinansieras av medlemsländerna.

Kommissionen har störst inflytande på de områden där EU i hög grad ansvarar för politiken, som t.ex. pris- och marknadsregleringen inom jordbrukspolitiken. För de åtgärder som medfinansieras av de enskilda medlemsländerna, t.ex. kompensationsbidraget och miljöprogrammet, är friheten större att nationellt utforma reglerna. Nationella stöd kan utformas av de enskilda medlemsländerna, men måste godkännas av kommissionen.

Jordbrukspolitiken finansieras av tullar, införselavgifter, producentavgifter och bidrag från medlemsstaterna och upptar ungefär hälften av EU:s totala budget.

I **tabell 9.1** ges en sammanfattning av utbetalade direktstöd till jordbruket, dvs. gårdsstöd (tidigare arealersättningar, djurbidrag), regionala stöd samt miljöstöd, och i **tabellerna 9.2–5** mer detaljerad statistik om dessa stöd. Uppgifterna avser de år för vilka utbetalning skett, oavsett när. Utöver dessa

stöd ges stöd till investeringar och s.k. startstöd. Dessa redovisas i **tabell 9.6** och **9.7**. Statistiken där avser de år under vilka stöden beviljats för utbetalning under ett antal år framåt i tiden. Projektstöd till olika landsbygdsprojekt redovisas i **tabell 9.9**. Stöd till rennäringen redovisas i en särskild tabell (**tabell 9.10**).

Gårdsstöd

De tidigare produktionskopplade jordbrukarstöden (arealersättning och djurbidrag) ersattes år 2005 med ett nytt stöd, gårdsstöd, som i stort sett är helt frikopplade från produktionen.

Jordbrukaren kan få gårdsstödet för all jordbruksmark, det vill säga både för åkermark och för betesmark, som jordbrukaren brukar och redovisar i SAM-ansökan.

För att få fullt gårdsstöd måste jordbrukaren uppfylla de så kallade tvärvillkoren. Det innebär att

- jordbrukaren ska sköta all sin jordbruksmark enligt skötselkraven och att
- jordbrukaren ska följa vissa regler inom områdena miljö, folkhälsa, växtskydd, djurskydd och djurhälsa. Dessa regler kallas verksamhetskrav.

För att få gårdsstödet utbetalt måste jordbrukaren ha stödrätter. Gårdsstödet betalas ut för det antal hektar jordbruksmark som jordbrukaren ansöker om. Jordbrukaren kan dock inte få mer gårdsstöd än vad stödrätterna motsvarar. Stödrätterna tillhör jordbrukaren och är inte kopplade till marken.

Varje stödrätt har ett fastställt stödvärde som varierar mellan enskilda jordbrukare. Värdet beror på

- vilken slags mark som låg till grund för tilldelningen av stödrätterna
- vilken region som stödrätterna tilldelades i
- om stödrätterna förutom grundbeloppet även består av ett tilläggsbelopp.

Jordbrukare kan överföra stödrätter mellan varandra på olika sätt:

- handel med stödrätter och
- hyra av stödrätter i samband med arrende av jordbruksmark.

Det är upp till jordbrukarna att komma överens om villkoren för överföringen. Av **tabell 9.2** framgår att för 2014 utbetalades 6 113 milj. kr i gårdsstöd till svenska jordbrukare. De största utbetalningar skedde i Skåne län och i Västra Götalands län.

Stöd för proteingrödor

Från och med år 2010 är hela stödet frikopplat och ingår i gårdsstödet.

Stöd för energigrödor

Mellan 2004 och 2009 fanns det ett stöd för energigrödor.

Stöd för odling av grödor för industri- och energjämdamål

Den som odlar industri- och energigrödor har möjlighet att söka tre olika stöd:

- stödet för energigrödor (från 2010 är stödet borta)
- gårdsstödet
- investeringsstöd för att plantera energiskog.

Stöd för kontrakterad stärkelsepotatis

Från och med 2012 är hela stödet frikopplat och ingår i gårdsstödet.

Stöd för kvalitetscertifiering

Jordbrukare som har kvalitetscertifierat sin produktion genom att de är anslutna till ett kvalitetssäkringssystem har möjlighet att få stöd för kvalitetscertifiering. Det kvalitetssäkringssystem som jordbrukaren är ansluten till måste ha kontroller som utförs av ett oberoende certifieringsorgan, dvs. det krävs en oberoende tredjepartskontroll av att jordbrukaren uppfyller de krav som kvalitetssäkringssystemet ställer. Certifieringsorgan som utför den oberoende kontrollen ska vara ackrediterat.

Stödet betalas ut till jordbrukare som har växtodling, betesmark, nötkreatur för kött- och mjölkproduktion eller får och getter.

Från och med 2008 är hektarersättningen och den fasta ersättningen ersatt av ett lika stort belopp för alla jordbrukare. Det finns en summa pengar som kommer att fördelas på alla som blir berättigade till stödet. Hur stor ersättningen blir beror alltså på hur många

jordbrukare som söker stödet och hur mycket pengar det finns att fördela respektive år. Det är omöjligt att i förväg veta hur stor ersättningen kommer att bli. Stödet redovisas inte i följande tabeller.

Stöd till mervärden i jordbruket

Jordbrukare som söker stöd till mervärden i jordbruket måste vara verksam inom minst en av följande produktionsgrenar:

- spannmål, oljeväxter, proteingrödor, utsäde, stärkelsepotatis, lin, hampa m.m.
- nötkött
- mjölkproduktion
- får och getter.

Stödet kan utbetalas för kvalitets- och marknadsföringsåtgärder. Det kan gälla produkt- och kvalitetsarbete, till exempel genom studiebesök och specialistutbyte. Andra områden som kan vara aktuella är tekniska undersökningar, genomförbarhets- och designstudier. Det kan även gälla kostnader för utveckling av produktionsmetoder eller produkter samt marknadsundersökningar och testproduktion.

Stödet betalas ut med högst 75 % av kostnaderna för åtgärderna men med högst 50 000 kr per år och åtgärd. Stöd under 100 euro (ca 900 kr) betalas inte ut. Stödet redovisas inte i följande tabeller.

Handjursbidrag

Handjursbidrag ingår från och med 2012 i gårdsstödet.

Mjölkbidrag

Mellan åren 2004 och 2006 fanns det ett mjölkbidrag till mjölkproducenter. Från och med 2007 har mjölkbidraget upphört och ingår istället i gårdsstödet.

Modulering

Med modulering, menas att pengar förs över från vissa andra stöd till miljöersättning, företagsstöd och projektstöd.

Regionala stöd

Kompensationsbidrag

EU:s regionalpolitik syftar till social utjämning mellan olika regioner inom gemenskapen. Jordbruket skall säkras i områden med sämre produktionsförutsättningar så att befolkningen kan bo kvar och landskapet bevaras. Det viktigaste regionalpolitiska bidraget är det s.k. kompensationsbidraget. Detta riktar sig till områden som har sämre förutsättningar för livsmedelsproduktion (Less Favoured Areas) än andra regioner. I Sverige utgår kompensationsbidrag till stödområdena i norra Sverige, delar av skogs- och mellanbygderna i södra och mellersta Sverige samt vissa områden på Öland och Gotland.

För att få kompensationsbidrag måste jordbrukaren åta sig att bruka minst tre hektar jordbruksmark inom ett stödområde i minst fem år från och med den första stödutbetalningen. Det krävs också ett visst djurinnehav.

Kompensationsbidraget lämnas i första hand för vall och betesmark, men i vissa stödområden i norra Sverige även för spannmål och potatis. Kompensationsbidraget kan utgå med mellan 250 och 1 350 kr per hektar.

Tabell 9.3 visar att Västra Götalands län följt av Jönköpings län är de län där mest kompensationsbidrag har utgått. Totalt utbetalades 713 milj. kr i kompensationsbidrag för år 2014.

Nationellt stöd till norra Sverige

Avtalet med EU ger Sverige rätt att lämna nationellt stöd till vissa områden i norra Sverige. Stödet är helt finansierat av svenska staten och syftet är att behålla traditionell jordbruksproduktion som är särskilt lämpad för klimatförhållandena i norra Sverige. Avsikten är också att stödet skall förbättra strukturen för produktion, omsättning och förädling av jordbruksprodukter och säkerställa att miljön och naturvärdena skyddas och bevaras.

Det nationella stödet tillsammans med kompensationsbidraget och miljöstödet för bevarande av öppet odlingslandskap ersätter det gamla Norrlandsstödet.

Stöd utgår till mjölk-, slaktsvins- och äggproduktion, för sugor och getter samt odling

av potatis, bär och grönsaker. Det nationella stödet är förknippat med vissa villkor. Jordbruket skall t.ex. omfatta minst 3 hektar jordbruksmark.

Tabell 9.3 visar att t.o.m. april 2015 har 281 milj. kr utbetalats i nationellt stöd till norra Sverige för år 2014. Mest nationellt stöd utgick till Västerbottens län.

Miljöersättningar

Miljöersättningar syftar till åtgärder för att minska jordbrukets belastning på miljön. Varje land utformar ett program för miljövänliga produktionsmetoder inom jordbruket och för bevarande av biologisk mångfald i odlingslandskapet. Programmet utformas efter det egna landets förhållanden och miljöproblem. För miljöstöd krävs ett femårigt åtagande av brukaren. I det följande beskrivs de stöd som utbetalades för år 2014.

I **tabell 9.4** visas de arealer för vilka vissa miljöersättningar söktes för år 2014.

Tabell 9.5 visar utbetalade medel till miljöersättningar. Totalt utbetalades det 2 237 milj. kr i ersättningar enligt det nya programmet år 2014. Mest stöd utgick till Västra Götalands län följt av Kalmar län.

Bevarande av betesmarker och slåtterängar

Från och med 2001 finns två stöd för betesmarker och slåtterängar. Dels ett projektstöd för restaurering av betesmarker och slåtterängar och dels ett stöd för skötsel av dem. Syftet med projektstödet är att återställa den biologiska mångfalden och de kulturhistoriska värdena i slåtterängar, betesmarker, skogs- och fåbodbeten som helt eller delvis försvunnit genom att hävden upphört. Syftet med stödet för skötsel av betesmarker och slåtterängar är att bevara och förstärka hävdgynnande natur- och kulturmiljövärden.

Ersättning lämnas för betesmarker och slåtteräng med allmänna värden samt betesmarker och slåtteräng med särskilda värden. Ersättning lämnas också för fåbodbete, skogsbete och alvarbete på Öland och Gotland. Kompletterande åtgärder såsom lövtäkt, lieslätter och efterbete ger ytterligare ersättning.

Bevarande av värdefulla natur- och kulturmiljöer

Ersättning lämnas för skötsel av åkermarkens värdefulla lämningar och miljöer (landskapselement) som vittnar om den äldre markanvändningen. Ersättning utgår för skötsel av vissa landskapselement belägna på eller i anslutning till åkermark. Exempel på sådana landskapselement är renar mellan åkerskiften, stenvägar, trädrader, stentippar, källor och åkerholmar. Ersättningsbeloppet ges per landskapselement och skiljer sig åt mellan elementen. För att man ska få ett åtagande för natur- och kulturmiljöer i odlingslandskapet måste den sammanlagda ersättningen för det första året i åtagandeperioden vara minst 1 000 kronor. Landskapselementen ska till väsentlig del ha tillkommit före den storskaliga mekaniseringen av jordbruket, dvs. före 1940.

Utrotningshotade husdjursraser

Syftet är att bevara den genetiska resursen som våra husdjur utgör och därmed bidra till att uppnå det svenska miljö kvalitetsmålet ”Ett rikt odlingslandskap”. Ersättning lämnas för att hålla djur av raser som finns med på EU:s lista över utrotningshotade svenska husdjursraser, t.ex. fjällko, gutefår, lantrasget och linderödssvin. Alla djur ska vara renrasiga. Den årliga ersättningsnivån ligger på 1 000 kr per djurenhet för nötkreatur, får och getter och 1 500 kr per djurenhet för linderödssvin.

Öppet och varierat odlingslandskap

Detta stöd har från och med år 2007 slagits ihop med stödet för vallodling.

Ekologiska produktionsformer

Syftet med ersättningen är att jordbruksmarken ska användas på ett hållbart sätt. Ekologisk produktion har positiva effekter för markens långsiktiga produktionsförmåga och för biologisk mångfald. Miljöersättningen har utformats för att bidra till att de nya målen för ekologisk produktion uppfylls. Målen till år 2013 är att

- 20 procent av jordbruksmarken ska vara certifierad för ekologisk produktion.

Ersättning lämnas till jordbrukare med ekologisk odling med eller utan ekologisk djurhållning. Den årliga ersättningen varierar beroende på grödslag men ligger mellan 350–7 500 kr/ha. Ersättning för ekologisk djurhållning lämnas i form av en extra ersättning för ekologisk produktion av växtodling. Ersättning för ekologisk djurhållning baseras på det antal mjölkkor, am- och dikor, ungnöt, tackor, getter (hondjur), suggor, slaktsvin, värphöns och slaktkycklingar som finns inom företaget. Ett hektar åkermark motsvaras av 1,0 djurenhet och ett hektar betesmark eller slätteräng motsvaras av 0,5 djurenheter. Djurantalet får variera genom åren under åtagandeperioden men måste omfatta minst ett djur under hela åtagandeperioden. Antal djur som motsvarar en djurenhet varierar mellan 1,00 för mjölkkor/am- och dikor till 71,43 för värphöns.

Vallodling

Syftet med ersättningen är att bidra till ett öppet och variationsrikt landskap. Detta gynnar odlingslandskapets natur- och kulturmiljöer. Vallodlingen bidrar också till att minska växtnäringssläckaget och erosionen från åkermark och till att begränsa användningen av växtskyddsmedel. Ersättningen består av en grundersättning som du kan få i hela landet om du odlar vall, och en tilläggsersättning för slätter- och betesvall som du kan få i stödområdena 1–5. För att få tilläggsersättningen måste man ha djur.

Grundersättningen är 500 kr per hektar i stödområde 9. För övriga stödområden är grundersättningen 300 kr per hektar. Tilläggsersättningen mellan de olika stödområdena varierar mellan 450–2 000 kr/ha.

Minskat kväveläckage

Ersättning lämnas för insatser med syfte att minska kväveutlakningen under vinterhalvåret. Ersättning kan lämnas för två åtgärder, dels för sådd av fånggröda, dels för vårbearbetning, dvs. att ingen jordbearbetning sker efter skörden på hösten. Syftet är att minska den kvävebelastning på havet som orsakas av mänsklig verksamhet. Åtgärden riktas till områden i södra Sverige där kväveutlak-

ningen är hög. Ett jordbruksskifte måste vara minst 0,10 ha för att berättiga till ersättning. Den årliga ersättningsnivån ligger för fånggröda på 900 kr/ha och för vårbearbetning på 500 kr/ha. Fånggröda och vårbearbetning på samma mark ger 1 600 kr/ha.

Våtmarker och småvatten

Från och med 2001 finns två stöd för våtmarker och småvatten. Dels ett projektstöd för anläggning av våtmarker och småvatten och dels ett stöd för skötsel av dem. Syftet med ersättningarna är att öka arealen våtmarker i odlingslandskapet och att förbättra funktionen i de våtmarker som redan finns. Våtmarkerna minskar de negativa effekterna av växtnäringssläckage och bevarar och förstärker den biologiska mångfalden. De fyller även andra viktiga funktioner, som att upprätthålla grundvattennivån, öka variationen i landskapet och förbättra möjligheten till människors rekreation. Med våtmark menas ett vegetationstäckt område där vattenytan är nära under, i nivå med eller nära över markytan och där vattennivån får variera med de naturliga säsongvariationerna. Med våtmark menas här även småvatten och dammar.

Bruna bönor på Öland

Ersättning lämnas till jordbrukare med traditionell odling av lokala sorter av bruna bönor på Öland. Syftet med detta stöd är att främja en odlingsmetod som bidrar till att minska riskerna med bekämpningsmedels- och växtnäringssläckning till Östersjön. Dessutom bevaras odlingen av lokala sorter av bruna bönor. Odlingen är en viktig del av öns kulturarv. Ersättningen lämnas enbart på Öland och ett jordbruksskifte måste vara på minst 0,10 ha för att vara berättigad till ersättning. Ersättningen är 1 400 kr/ha.

Sockerbetor på Gotland

Sista år för att söka stödet för sockerbetor på Gotland var år 2006.

Skyddszoner

Syftet med ersättningen är att minska ytavrinningen, erosionen och läckaget av näringsämnen från åkermark. Skyddszonerna minskar även risken för att rester av växtskydds-

medel hamnar i sjöar och vattendrag. Syftet är också att gynna växt- och djurliv. Ersättning lämnas för anläggning av zoner besådda med vall utmed vattendrag i stödområdena 4b, 5 och 9. Skyddszonen skall vara minst 6 meter bred och ersättning lämnas för högst 20 meters bredd. Dessutom måste skifteslängden mot vattenområdet vara minst 20 meter och den sammanlagda arealen av alla skyddszonsskiften minst 0,10 ha för att berättiga till ersättning. Den årliga ersättningsnivån är 3 000 kr/ha. Från och med 2012 kan man inte längre söka nytt åtagande för skyddszoner.

Miljöskyddsåtgärder

Ersättning lämnas om man utför åtgärder som minskar riskerna vid hantering och användning av växtskyddsmedel och minskar läckaget av växtnäringsämnen. Ersättning lämnas i hela landet.

För att få ersättning måste man

- göra en växtodlingsplan
- göra en växtnäringsbalans
- göra en markkartering
- låta bestämma kväveinnehållet i flytgödsel
- ha en säker påfyllnings- och rengöringsplats för sprutan
- dokumentera behovet av bekämpning vid användning av växtskyddsmedel
- ha kontrollrutor
- lämna obesprutade kantzoner.

Ersättning lämnas med mellan 50–250 kr/ha. Från och med 2012 kan man inte längre söka ett nytt åtagande för miljöskyddsåtgärder.

Djurvälfärd

Syftet med stöden för djurvälfärd är att djuren ska må bättre. Det kan till exempel vara arbete för att förhindra smittspridning och hålla extra koll på foder och hull. Det kan också vara ersättning för att lindra smärta när man kastrerar grisar.

Ersättning för extra djuromsorg för suggor (tabell 9.8)

Syftet med ersättningen är att förstärka arbetet med en god djurhälsa för att djuren

ska må bättre. Ersättningen går att söka för suggor och betäckta gyltor. Ersättningen är 1 000 kr per sugga eller betäckt gylta.

För att få ersättning för extra djuromsorg för suggor måste man först söka ett åtagande. Ett åtagande innebär att man åtar sig att sköta sina suggor och betäckta gyltor enligt ersättningsens villkor i 5 år. Ersättning betalas ut för det extra arbetet. Man måste följa de villkor som gäller för ersättningen för extra djuromsorg för alla suggor och betäckta gyltor varje år under hela 5-årsperioden.

För att få ersättning måste man

- vara med i det frivilliga salmonellaprogrammet
- skydda grisarna mot sjukdomar
- ha både foder- och produktionsuppföljning
- ha en plan för produktionen.

Ersättning för kastrering av galtar (tabell 9.8)

Kastrering av hangrisar görs för att förhindra att grisarna utvecklar galtluk och galtsmak i köttet. Det går att få ersättning för att göra kastreringen så smärtfri som möjligt. Det går att genomföra kastreringen på två olika sätt:

- bedövning som följs av smärtlindring
- vaccinering mot galtluk.

Smittsamma djursjukdomar (tabell 9.1)

Förutom lidande hos djuren kan utbrott av allvarliga smittsamma djursjukdomar få svåra ekonomiska konsekvenser för vårt samhälle. Vid vissa sjukdomar finns dessutom risk att människor smittas.

Om jordbrukaren får extra kostnader och förluster på grund av att djuren drabbats av en allvarlig smittsam djursjukdom kan jordbrukaren få ersättning från staten. Epizootilagen reglerar vilka djursjukdomar man kan få ersättning för.

Företagsstöd

Syftet med företagsstöden är att öka konkurrenskraften inom jordbruket, skogsbruket, rennäringen, trädgårdsområdet och livsmedelsförädlingen. Syftet är också att öka livskvaliteten och diversifiera ekonomin på landsbygden. Med företagsstöd menas att

stödet är knutet till ett befintligt eller nystartat företag.

Stöd till modernisering av jordbruksföretag (tabell 9.6)

Stöd till modernisering av jordbruksföretag ska bidra till att påskynda företagets anpassning till nya marknadsförutsättningar men samtidigt ge positiva effekter för biodiversitet, miljövänlig produktion, djurvälstånd och arbetsmiljö. Under åtgärden ingår även stöd för plantering av energigrödor på åkermark.

Stödet är inriktat på att beviljas som en procentsats av planerade fasta investeringar och betalas ut först då dessa har genomförts och betalats. Landsbygdsprogrammet medger stöd med högst 30 % av stödberättigande investeringskostnader. Till jordbruksföretag inom mindre gynnande områden i norra Sverige kan ytterligare högst 20 procentenhet beviljas.

De flesta länsstyrelser har emellertid tillämpat ett reducerat maxbelopp och i vissa fall även en sänkt stödandel. Prioritering sker av de företag som utifrån sin affärsplan mest bedöms bidra till en ökad konkurrenskraft och entreprenörskap i sektorerna och i landsbygdsekonomin. Varje länsstyrelse har tagit fram egna prioriteringar, vilket gett åtgärden en viss lokal prägel. Prioriteringsordningen framgår av länsstyrelsernas genomförande-strategier.

Startstöd (tabell 9.6)

Startstödet ska bidra till att främja en långsiktigt lönsam och konkurrenskraftig jordbruksnäring genom att stödja unga personer som för första gången vill etablera sig som ägare till ett jordbruksföretag. Stödet kan också underlätta och påskynda generationsväxlingar i jordbruksföretagen och därmed leda till en förnyring av jordbrukarkåren. Stödet hjälper till genom att ett bidrag av likvida medel underlättar ett övertagande eller en nyetablering, särskilt med tanke på att ett beviljat startstöd sannolikt gör det lättare att banklån beviljas.

Startstöd lämnas med högst 250 000 kr i form av en startpremie till företagare under 40 år som för första gången etablerar sig som

företagare i ett jordbruks- eller trädgårdsföretag.

Den största delen av företagen som har fått stöd har haft djur/köttproduktion jämte växtodling som inriktning. Därefter har mjölkproduktion, trädgård, får och hästar varit de vanligaste inriktningarna.

Stöd till högre värde i jord- och skogsprodukter (tabell 9.7)

Stödet för högre värde, eller förädlingsstödet, är ett investeringsstöd som kan lämnas för förädling och saluföring av produkter från jord- och skogsbruk inklusive rennäring och trädgårdsnäring. Prioritering sker av de företag som utifrån sin affärsplan bedöms mest bidra till en ökad konkurrenskraft och entreprenörskap i sektorerna och i landsbygds-ekonomin. Länsstrategierna innehåller ytterligare prioriteringar.

Landsbygdsprogrammet medger i de flesta fall stöd med högst 30 % av stödberättigande investeringskostnader. De flesta länsstyrelser har emellertid tillämpat ett reducerat maxbelopp eller en sänkt stödandel.

Projektstöd

Projektstödet ska verka för en högre livskvalitet för dem som bor på landsbygden, bredda och stärka landsbygdens näringsliv och stärka konkurrenskraften inom den gröna näringen.

Projektstöd kan sökas av till exempel:

- organisationer, ideella och ekonomiska föreningar inklusive stiftelser
- sammanslutningar, exempelvis av företag
- företag
- kommuner.

Det finns olika typer av projektstöd, t.ex. utveckling av bredband på landsbygden, utveckling av små företag och utveckling av landsbygdsturism (tabell 9.9). Mer projektstöd redovisas på Jordbruksverkets webbplats.

Utveckling av bredband på landsbygden

En väl utbyggd infrastruktur är viktig för dem som bor på landsbygden. Genom stödet för

bredband får dessa personer tillsammans med andra möjlighet att anlägga bredband i områden där det idag inte finns något marknadsintresse för att etablera bredbandsnät.

Projektstöd för bredband kan beviljas när man

- drar nya bredband
- uppgraderar befintligt bredband
- förbereder för bredband, dvs. att man gräver ned tomrör och drar fiber.

Projektstöd för utveckling av företag med färre än tio årsarbetskrafter

Projektstöd kan beviljas om det skapar förutsättningar

- för utveckling av företag med färre än tio årsarbetskrafter och med en omsättning eller balansomslutning som är lägre än 18 miljoner kronor
- för entreprenörskap på landsbygden
- för nyetablering av små företag.

Stöd kan t.ex. beviljas till projekt som

- gör att nya affärs- och verksamhetsidéer utvecklas snabbare
- sprider erfarenheter och utveckling av kommersiella och tekniska lösningar, gärna i samverkan med forsknings- och utvecklingscentrum
- syftar till är att förbättra tillgången på lokalt kapital.

Projektstöd för utveckling av landsbygdsturism

Turismen är en av de snabbast växande branscherna idag och intresset för att turista på den svenska landsbygden ökar. Bo på lantgård har blivit ett begrepp.

Projektstöd kan beviljas för projekt som förbättrar förutsättningarna för en konkurrenskraftig besöks- och turistnäring på landsbygden. Projektstöd kan även beviljas för utveckling och introduktion av IT-baserade tjänster för marknadsföring, distribution, kontakt och bokningar för en grupp av turistföretag. Syftet är att göra det enklare för företagen att nå ut till sina kunder.

Projektstöd för insatser som förbättrar servicen på landsbygden

Ett bra serviceutbud har i många fall stor betydelse när människor väljer bostadsort. Att det finns livsmedelsbutik och servicefunktioner som bank, apotek och bredband ökar möjligheten till utveckling av bygden. Att det finns kultur- och fritidsaktiviteter påverkar också hur attraktiv en bygd är.

Projektstöd kan beviljas för insatser som förstärker eller utvecklar serviceutbudet och kultur- och fritidsaktiviteten på landsbygden för både företagare och konsumenter. Det kan till exempel vara samverkanslösningar av olika slag.

Prisstöd m.m. till rennäringen

Utöver de stöd till rennäringen i form av investerings- och startstöd samt kulturmiljöstöd som redovisats ovan utgår ett särskilt prisstöd för kontrollslaktade renar, vilka godkänns som livsmedel. Detta redovisas i **tabell 9.10**.

Efter Tjernobyloolyckan betalades ersättning till rennäringen för att täcka merkostnader och inkomstförluster till följd av det radioaktiva nedfallet. I ersättningen ingår också kostnader för t.ex. försöksverksamhet, slakt av renar med för hög cesiumhalt samt utfordring av cesiumrenar och analyser.

Staten ersatte fram till 1994/95 renägarna för upphittade rovdjursrivna renar. Från och med 1996 ändrades ersättningsystemet till att i huvudsak baseras på rovdjursförekomst.

I **tabell 9.10** redovisas även ersättningar från Banverket för tågödade och från trafikförsäkringen för vägtrafiködade renar.

Annan publicering

Uppgifterna i detta kapitel om utbetalda stöd grundas på underlag från Jordbruksverket. Statistiken hänför sig till de år för vilka stöd utgått förutom i tabellerna 9.6, 9.7 och 9.9 där

beviljade stöd redovisas. Jordbruksverket publicerar detaljerad statistik över stöd som utbetalats eller beviljats under olika kalender-

år i sin verksamhetsstatistik, senast i Verksamhetsstatistik för 2014.

Tabell 9.1
Direktstöd till jordbruket utbetalade för 2000–2014¹, milj. kr
Disbursed direct support to the agricultural holdings

	2000	2005	2010	2012	2013	2014
<i>Gårdsstöd</i>	.	5 315	5 976	5 797	5 850	6 113
Stöd för proteingrödor ²	.	21	.	.	.	.
Stöd för energigrödor	.	11	.	.	.	.
Kontrakterad stärkelsepotatis	.	37	29	.	.	.
Nationellt kuvert	.	1	.	.	.	.
Återbetalning modulering	.	61	.	.	.	.
<i>Arealersättning</i>	3 480	.	.	.	.	.
<i>Djurbidrag, generella</i>	940	733	307	.	.	.
Handjursbidrag	331	263	307	.	.	.
Am- och dikobidrag	198	.	.	.	.	.
Tackbidrag	31	.	.	.	.	.
Slaktbidrag	130	.	.	.	.	.
Extensifieringsbidrag	250	.	.	.	.	.
Mjölkbidrag ³	.	471	.	.	.	.
<i>Regionala stöd</i>	864	916	1 017	1 028	1 021	994
Kompensationsbidrag	574	639	747	726	719	713
Nationellt stöd norra Sverige	289	276	270	302	302	281
<i>Miljöstöd, gamla</i>	1 929	.	.	.	.	.
<i>Miljöstöd, nya</i>	128	2 345	2 486	2 520	2 517	2 237
Betesmarker och slätterängar	.	754	787	804	808	779
Natur- och kulturmiljöer	.	168	108	103	102	14
Kulturmiljöer i renkötselområdet	1	12	25	22	20	10
Utrotningshotade husdjursraser	.	5	8	8	7	3
Öppet och varierat odlingslandskap	.	509	.	.	.	.
Miljöskyddsåtgärder	.	.	46	11	9	8
Ekologisk produktion	126	573	575	608	613	604
Vallodling	.	85	738	735	731	717
Minskat kväveläckage	.	197	152	162	156	44
Våtmarker och småvatten	.	8	16	24	24	26
Bruna bönor på Öland	.	2	1	1	1	1
Sockerbetor på Gotland	.	3	.	.	.	.
Skydds zoner	.	28	30	34	34	22
Naturfrämjande insatser på åkermark	.	.	5	11	11	9
<i>Djurvålfärd</i>						
Extra djuromsorg för suggor	.	.	.	121	119	119
Ersättning för kastrering av galtar	.	.	.	.	0	1
Smittsamma djursjukdomar	.	58	85	37	26	38
Summa utbetalade direktstöd	7 340	9 498	9 900	9 503	9 533	9 502

1) För perioden 2000–2013 ingår i tabellen samtliga medel som avser respektive år oavsett när de utbetalats.

För år 2014 avser beloppen de medel som utbetalats t.o.m. april år 2015.

2) Stöd för proteingrödor ingår i arealersättning t.o.m. 2004.

3) Mjölkbidraget infördes från och med 2004, men upphörde fr.o.m. 2007 och ingår istället i gårdsstödet.

Källa: Jordbruksverket.

Tabell 9.2
Gårdsstöd samt diverse produktstöd för stödåret 2014 utbetalade t.o.m. april 2015, 1 000-tal kr

Single farm payment and various product support

Område	Gårdsstöd	Protein-grödor ¹	Energi-grödor ²	Kontrakterad stärkelsepotatis ³	Handjursbidrag ⁴	Mjölkbidrag ⁵
<i>Län</i>						
Stockholms	164 977	.	.	.	.	.
Uppsala	297 142	.	.	.	.	.
Södermanlands	274 886	.	.	.	.	.
Östergötlands	552 103	.	.	.	.	.
Jönköpings	259 570	.	.	.	.	.
<i>Kronobergs</i>						
Kronobergs	136 223	.	.	.	.	.
Kalmar	365 796	.	.	.	.	.
Gotlands	209 774	.	.	.	.	.
Blekinge	99 827	.	.	.	.	.
Skåne	1 256 035	.	.	.	.	.
<i>Hallands</i>						
Hallands	273 588	.	.	.	.	.
<i>Västra Götalands</i>						
Västra Götalands	994 527	.	.	.	.	.
<i>Värmlands</i>						
Värmlands	181 024	.	.	.	.	.
<i>Örebro</i>						
Örebro	204 818	.	.	.	.	.
<i>Västmanlands</i>						
Västmanlands	230 131	.	.	.	.	.
<i>Dalarnas</i>						
Dalarnas	114 491	.	.	.	.	.
<i>Gävleborgs</i>						
Gävleborgs	128 543	.	.	.	.	.
<i>Västernorrlands</i>						
Västernorrlands	88 111	.	.	.	.	.
<i>Jämtlands</i>						
Jämtlands	81 979	.	.	.	.	.
<i>Västerbottens</i>						
Västerbottens	136 158	.	.	.	.	.
<i>Norrbottens</i>						
Norrbottens	62 952	.	.	.	.	.
<i>Hela riket</i>						
2014	6 112 655	.	.	.	.	.
2013	5 850 217	.	.	.	.	.
2012	5 854 425	.	.	.	.	.
2010	5 975 879	.	.	28 541	307 121	.
2005	5 314 878	21 058	11 681	36 756	262 797	470 651
2000 ⁶	4 088 860	.	.	.	330 836	.

- 1) Stöd för proteingrödor infördes fr. o.m. med 2004. År 2004 ingick utbetalningen i arealersättning. I Sverige har dock hela stödet för proteingrödor frikopplats och ingår i sin helhet i gårdsstödet fr.o.m. 2010.
- 2) Stöd för energigrödor infördes fr.o.m. 2004. Stödet för energigrödor går inte att söka fr.o.m. den 1 januari 2010. EU har beslutat att 2009 var det sista året då lantbrukare kan få stöd för produktion av energigrödor.
- 3) Stödet för kontrakterad stärkelsepotatis upphörde 2012.
- 4) Handjursbidraget ingår fr.o.m. 2012 i gårdsstödet.
- 5) Mjölkbidraget infördes fr.o.m. 2004, men upphörde fr.o.m. 2007 och ingår istället i gårdsstödet.
- 6) Jämförelsetalen för gårdsstöd före 2005 är summan av tidigare arealersättning, am- och dikobidrag, tackbidrag, slaktbidrag och extensifieringsbidrag.

Källa: Jordbruksverket.

Tabell 9.3
Kompensationsbidrag samt nationellt stöd till norra Sverige¹ för stödåret 2014
utbetalt t.o.m. april 2015, 1 000-tal kr

Disbursed support for less favoured areas and national support to the north of Sweden

Område	Kompensationsbidrag	Nationellt stöd			
		Suggor, getter, potatis, ägg, bär och grönsaker	Mjölk	Slaktsvin	Summa nationellt stöd
<i>Län</i>					
Stockholms	1 430	–	5 834	–	5 834
Uppsala	8 348	–	–	–	–
Södermanlands	332	–	–	–	–
Östergötlands	12 484	–	–	–	–
Jönköpings	71 841	–	–	–	–
Kronobergs	33 197	–	–	–	–
Kalmar	53 718	–	–	–	–
Gotlands	14 778	–	–	–	–
Blekinge	6 050	–	–	–	–
Skåne	25 252	–	–	–	–
Hallands	13 326	–	–	–	–
Västra Götalands	83 222	–	–	–	–
Värmlands	57 593	352	4 906	871	6 129
Örebro	15 571	–	–	–	–
Västmanlands	3 436	–	207	–	207
Dalarnas	49 423	813	3 727	53	4 593
Gävleborgs	67 721	817	28 103	1 714	30 634
Västernorrlands	45 116	1 239	36 029	861	38 130
Jämtlands	54 410	1 425	52 213	304	53 942
Västerbottens	65 350	2 388	92 201	1 323	95 912
Norrbottnens	30 058	2 520	40 057	3 230	45 807
<i>Hela riket</i>					
2014	712 656	9 555	263 276	8 356	281 188
2013	718 793	10 443	283 812	8 071	302 326
2012	725 770	10 510	282 429	9 513	302 452
2010	746 829	11 044	274 071	10 334	269 571
2005	639 429	11 248	252 285	12 627	276 161
2000	574 125	9 450	266 751	13 269	289 469

1) Anledningen till att det presenteras siffror för län som inte ligger i norra Sverige, är för att det är där företagen är registrerade. Marken ligger dock i norra Sverige.

Källa: Jordbruksverket.

Tabell 9.4**Registrerade arealer för vissa miljöersättningar avseende år 2014, hektar***Areas for environmental support*

Område	Betesmarker och slåtter- ängar	Vall- odling ¹	Ekologisk produktion	Minskat kväve- läckage	Miljöskydds- åtgärder
<i>Län</i>					
Stockholms	9 794	24 342	12 157	1 049	1 768
Uppsala	16 003	30 503	24 184	390	3 361
Södermanlands	15 857	34 962	20 379	1 520	6 064
Östergötlands	41 966	57 934	40 915	1 319	6 223
Jönköpings	38 696	58 700	17 687	16	159
Kronobergs	19 660	31 211	7 333	15	–
Kalmar	73 637	61 778	12 895	5 410	1 381
Gotlands	26 236	33 157	11 429	1 716	1 420
Blekinge	–	11 598	–	192	190
Skåne	59 092	74 078	23 820	6 021	13 197
Hallands	14 031	36 592	9 035	1 899	1 405
Västra Götalands	55 379	152 526	101 089	12 550	9 460
Värmlands	6 293	52 036	32 969	6 121	1 222
Örebro	8 805	29 064	17 151	1 518	4 165
Västmanlands	6 669	20 801	16 315	1 467	2 950
Dalarnas	4 687	28 987	16 200	–	376
Gävleborgs	3 209	37 212	17 818	–	238
Västernorrlands	1 590	28 570	12 022	–	11
Jämtlands	3 429	29 253	14 447	–	147
Västerbottens	1 780	38 195	8 400	–	437
Norrbottnens	2 315	18 506	4 309	–	66
<i>Hela riket</i>					
2014	409 128	890 005	420 554	41 202	54 241
2013	427 326	914 662	444 315	141 274	63 378
2012	426 826	921 599	435 884	145 436	73 309
2010	434 024	924 803	428 336	144 030	298 247
2005	461 401	286 680	519 694	266 879	.
2004	408 656	.	462 438	283 945	.

1) Systemet för vallodling utvecklades i samband med utveckling av gårdsstödssystemet år 2004–05. Första utbetalningen skedde 2005. Det miljöstödet redovisas i tabell 9.1.

Källa: Jordbruksverket.

Tabell 9.5

Miljöersättning för stödåret 2014 utbetalade t.o.m. april 2015, 1 000-tal kr

Environmental support

Område	Betes- marker och slätter- ängar	Natur- och kultur- miljöer	Kultur- miljöer i rensköt- selom- rådet	Utrot- nings- hotade hus- djurs- raser	Öppet och varierat odlings- land- skap ¹	Miljö- skydds- åtgär- der	Ekolo- gisk pro- duktion	Vall- odling ²
<i>Län</i>								
Stockholms	16 431	138	–	114	.	164	13 352	12 231
Uppsala	29 095	196	–	131	.	400	28 734	16 078
Södermanlands	31 961	161	–	161	.	717	29 176	18 936
Östergötlands	83 890	452	–	123	.	917	68 113	35 319
Jönköpings	63 015	2 003	–	94	.	24	31 189	37 928
Kronobergs	30 299	598	–	140	.	–	12 102	19 542
Kalmar	136 706	2 039	–	106	.	206	22 284	40 272
Gotlands	52 921	42	–	38	.	217	17 414	22 367
Blekinge	21 020	282	–	95	.	45	3 940	6 660
Skåne	87 205	3 041	–	450	.	1 825	41 814	39 955
Hallands	26 204	1 162	–	97	.	242	14 625	20 024
Västra Götalands	97 452	3 028	–	407	.	1 420	150 613	85 457
Värmlands	10 710	95	–	118	.	181	40 149	52 434
Örebro	18 812	211	–	137	.	545	24 459	17 375
Västmanlands	15 474	158	–	80	.	472	23 165	10 558
Dalarnas	14 008	351	–	229	.	55	20 480	32 726
Gävleborgs	8 250	81	–	304	.	50	20 665	57 895
Västernorrlands	2 777	28	–	124	.	3	12 490	47 898
Jämtlands	13 347	102	272	164	.	33	15 476	49 709
Västerbottens	4 024	101	476	137	.	74	8 632	64 391
Norrbottens	15 391	119	9 554	108	.	16	4 707	29 007
<i>Hela riket</i>								
2014	778 992	14 386	10 301	3 358	.	7 606	603 580	716 765
2013	807 722	101 996	20 288	7 421	.	9 118	612 773	731 123
2012	803 972	102 610	22 068	7 607	.	10 836	607 546	735 027
2010	787 394	108 477	25 373	7 531	.	45 747	574 772	738 097
2005	754 401	167 511	11 762	5 367	508 983	.	572 845	85 316
2000	.	.	1 461	.	.	.	126 484 ³	.

1) Stödet ingår från och med 2007 i stödet för vallodling.

2) Systemet för vallodling utvecklades i samband med utveckling av gårdsstödsystemet år 2004–05. Första utbetalningen skedde 2005. Det miljöstödet redovisas i tabell 9.1.

3) Här redovisas endast miljöstöd för ekologisk produktion som ingår i det nya miljöprogrammet. För totalt miljöstöd för ekologisk produktion skall miljöstöd som ingår i det gamla miljöprogrammet läggas till. För år 2000 utgjorde ersättning för ekologisk odling från det gamla miljöprogrammet 268 256 000 kronor.

Källa: Jordbruksverket.

Tabell 9.5 (forts.)

Område	Minskat kväve-läckage	Våtmarker och småvatten	Bruna böror på Öland	Skydds-zoner	Naturfräm-jande in-satser på åkermark	Summa miljöstöd
<i>Län</i>						
Stockholms	612	782	–	975	174	44 973
Uppsala	262	532	–	1 273	486	77 187
Södermanlands	1 579	2 299	–	2 394	1 299	88 683
Östergötlands	1 272	2 721	–	2 003	2 586	197 396
Jönköpings	8	531	–	98	33	134 923
Kronobergs	25	551	–	39	–	63 296
Kalmar	5 592	1 769	603	363	141	210 080
Gotlands	1 463	1 035	–	263	34	95 793
Blekinge	130	454	–	93	67	32 786
Skåne	6 326	7 368	–	2 087	984	191 054
Hallands	2 147	1 808	–	1 129	827	68 264
Västra Götalands	14 042	3 902	–	4 979	1 292	362 593
Värmlands	7 727	232	–	849	–	112 496
Örebro	1 593	1 312	–	2 136	897	67 477
Västmanlands	1 375	710	–	2 889	283	55 165
Dalarnas	–	126	–	–	40	68 015
Gävleborgs	–	18	–	–	59	87 321
Västernorrlands	–	–	–	–	–	63 321
Jämtlands	–	–	–	–	–	79 104
Västerbottens	–	201	–	–	–	78 036
Norrbottens	–	–	–	–	131	59 034
<i>Hela riket</i>						
2014	44 154	26 351	603	21 569	9 334	2 236 999
2013	156 414	24 455	681	33 965	11 063	2 517 019
2012	161 896	23 624	638	33 869	10 727	2 520 420
2010	152 354	16 489	918	30 036	4 861	2 492 049
2005	197 136	8 378	1 895	28 344	.	2 344 704
2000	.	.	.	.	.	127 945 ³

Tabell 9.6**Beviljade stöd till modernisering av jordbruksföretag och startstöd till jordbruks-, trädgårds- och renskötsel företag 2007–2014***Granted investment support to modernisation of agricultural holdings and setting up of young farmers*

Område; myndighet	Modernisering ¹		Startstöd	
	Antal stöd	Beviljade stöd, 1 000-tal kr	Antal stöd	Beviljade stöd, 1 000-tal kr
<i>Län</i>				
Stockholms	–	–	1	250
Uppsala	–	–	–	–
Södermanlands	–	–	4	850
Östergötlands	–	–	11	2 625
Jönköpings	–	–	3	400
Kronobergs	–	–	3	750
Kalmar	–	–	–	–
Gotlands	–	–	3	600
Blekinge	–	–	1	250
Skåne	–	–	–	–
Hallands	–	–	3	750
Västra Götalands	–	–	5	1 100
Värmlands	–	–	3	625
Örebro	–	–	–	–
Västmanlands	–	–	1	250
Dalarnas	–	–	2	300
Gävleborgs	–	–	3	600
Västernorrlands	–	–	3	625
Jämtlands	–	–	–	–
Västerbottens	–	–	–	–
Norrbottnens	–	–	2	500
<i>Sametinget</i>	1	600	3	750
<i>Hela riket</i>				
2014	1	600	51	11 225
2013	803	289 670	195	43 725
2012	1 009	400 465	151	32 444
2011	1 486	619 179	235	48 199
2010	1 242	514 579	220	43 700
2007	550	203 801	199	38 200

1) Moderniseringsstödet har varit stängt under 2014.

Källa: Jordbruksverket.

Tabell 9.7
Beviljade stöd till högre värde i jord- och skogsprodukter 2007–2013, 1 000-tal kr¹

Granted investment support to adding value to agricultural and forest products for Sweden

Område; myndighet	Antal stöd	Beviljade stöd, 1 000-tal kr
<i>Län</i>		
Stockholms	8	1 964
Uppsala	16	3 295
Södermanlands	3	269
Östergötlands	11	3 225
Jönköpings	2	283
Kronobergs	6	1 994
Kalmar	5	2 223
Gotlands	2	1 185
Blekinge	6	342
Skåne	30	16 050
Hallands	1	750
Västra Götalands	7	2 452
Värmlands	8	1 819
Örebro	1	578
Västmanlands	5	289
Dalarnas	7	1 532
Gävleborgs	2	834
Västernorrlands	7	1 693
Jämtlands	8	2 341
Västerbottens	9	2 628
Norrbottnens	5	2 057
<i>Sametinget</i>	2	591
<i>Hela riket</i>		
2013	151	48 394
2012	199	82 608
2011	247	90 582
2010	218	71 087
2009	193	61 723
2007	51	20 797

1) Ingen uppdatering 2014 p.g.a. att nya Landsbyggsprogrammet ännu inte var klart.

Källa: Jordbruksverket.

Tabell 9.8
Djurvälfärd för stödåret 2014 utbetalade t.o.m. april 2015, 1 000-tal kr

Animal welfare

Område	Extra djur- omsorg för sugor	Ersätt- ning för kastre- ring av galtar
<i>Län</i>		
Stockholms	597	–
Uppsala	1 602	109
Södermanlands	4 953	18
Östergötlands	8 853	61
Jönköpings	816	9
Kronobergs	1 152	–
Kalmar	6 020	47
Gotlands	4 597	2
Blekinge	1 798	–
Skåne	37 256	393
Hallands	12 035	91
Västra Götalands	21 021	74
Värmlands	3 171	37
Örebro	4 147	12
Västmanlands	7 480	121
Dalarnas	772	–
Gävleborgs	284	–
Västernorrlands	561	–
Jämtlands	–	–
Västerbottens	1 016	–
Norrbottnens	894	–
<i>Hela riket</i>		
2014	119 023	974
2013	118 511	246
2012	120 520	.

Källa: Jordbruksverket.

Tabell 9.9
Utbetalade projektstöd 2007–2013, 1 000-tal kr¹
Disbursed structural fund aid

Område; myndighet	Projektstöd för							
	Utveckling av bredband på landsbygden		Utveckling av före- tag med färre än tio årsarbetskrafter		Utveckling av landsbygds- turism		Insatser som för- bättrar servicen på landsbygden	
	Antal stöd	Beviljade stöd, 1 000- tal kr	Antal stöd	Beviljade stöd, 1 000- tal kr	Antal stöd	Beviljade stöd, 1 000- tal kr	Antal stöd	Beviljade stöd, 1 000- tal kr
<i>Län</i>								
Stockholms	1	7 447	10	3 969	17	8 806	11	45 360
Uppsala	–	–	9	1 980	8	3 109	11	21 802
Södermanlands	–	–	14	3 255	1	193	19	44 150
Östergötlands	–	–	2	630	4	1 131	22	38 002
Jönköpings	–	–	19	7 021	8	3 228	15	46 042
Kronobergs	3	1 893	16	2 380	7	1 690	23	27 777
Kalmar	–	–	16	14 069	8	1 114	13	29 056
Gotlands	–	–	5	1 871	7	3 240	24	23 581
Blekinge	–	–	12	2 388	5	1 511	5	14 511
Skåne	1	2 604	17	11 634	10	8 078	24	92 461
Hallands	–	–	7	2 832	–	–	8	37 642
Västra Götalands	–	–	8	3 142	13	6 678	68	187 325
Värmlands	1	1 580	8	806	9	2 223	20	36 130
Örebro	–	–	7	1 011	1	100	8	28 534
Västmanlands	1	551	8	957	3	453	13	22 300
Dalarnas	2	409	12	1 750	10	5 250	28	36 216
Gävleborgs	–	–	4	1 787	2	8 230	22	35 456
Västernorrlands	–	–	8	2 029	4	5 653	20	52 469
Jämtlands	2	1 219	11	6 572	16	6 365	10	31 086
Västerbottens	–	–	3	2 023	1	556	10	41 046
Norrbottnens	–	–	18	2 507	9	3 855	5	41 305
<i>Sametinget</i>	1	1 598	2	1 380	4	1 913	–	–
<i>Jordbruksverket</i>	–	–	8	6 716	11	16 775	1	666
<i>Hela riket</i>								
2013	12	17 300	224	82 710	158	90 149	380	932 915
2012	14	21 087	246	92 933	171	89 391	161	383 923
2011	54	81 484	390	141 252	197	92 025	132	113 705
2010	55	126 601	394	178 034	256	152 944	87	68 952
2009	–	–	388	123 925	260	111 593	68	35 454
2007	–	–	97	43 407	83	39 731	7	2 723

1) Ingen uppdatering 2014 p.g.a. att nya Landsbygdsprogrammet ännu inte var klart.

Källa: Jordbruksverket.

Tabell 9.10**Utbetalade stöd och ersättningar till rennäringen 2000–2014, 1 000-tal kr***Disbursed support and compensation to reindeer breeding*

Typ av stöd	2000	2005	2010	2012	2013	2014
Prisstöd	14 663	17 480	15 594	15 488	14 745	18 262
Ersättning p.g.a. Tjernobylolyckan	9 884	9 763	6 271	1 979	3 571	2 944
Övriga medel för främjande av rennäringen, Varav katastrofskadeskydd projektstöd m.m.	6 779 566 6 213	5 423 2 202 3 221	11 255 216 11 039	13 650 7 014 6 636	14 656 2 090 12 566	14 922 10 067 4 855
Ersättning för renar som skadats eller dödats av rovdjur	35 000	47 000	57 674	64 801	55 250	50 915
Ersättning för tågdödade renar	2 326	2 282	2 930	4 417	2 922	3 172
Ersättning för vägtrafikdödade renar	4 499	4 256	5 434	6 156	4 498	4 269

Källa: Jordbruksverket, Trafikverket, Sametinget och Trafikförsäkringsföreningen.